

Ierosināta lieta par normām, kas noteica izlietotās dabasgāzes aprēķinu un kompensāciju, ko enerģijas lietotājs maksā pārkāpuma gadījumā

Satversmes tiesas 3. kolēģija 2019. gada 14. jūnijā ierosināja lietu “Par Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmās daļas (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam) un Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr.1048 “Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi” 56. un 58. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam, kā arī šo noteikumu 87. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam”.

Apstrīdētās normas

Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmā daļa (šeit un turpmāk – redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam):

“Ja energoapgādes komersants konstatē, ka enerģijas lietotājs ir pārkāpis Ministru kabineta noteikumus par dabasgāzes piegādi un lietošanu vai līgumu par dabasgāzes piegādi un tā rezultātā enerģijas lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, enerģijas lietotājs samaksā energoapgādes komersantam par izlietoto dabasgāzi, kā arī kompensāciju. Kārtību, kādā energoapgādes komersants nosaka faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, kā arī kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību, nosaka Ministru kabinets.”

Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1048 “Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 1048) 56. punkts:

“Ja sistēmas operators konstatē šo noteikumu vai līguma pārkāpumu, kura dēļ lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, lietotājs samaksā sistēmas operatoram par izlietoto dabasgāzi, kā arī kompensāciju.”

Noteikumu Nr. 1048 58. punkts:

“Sistēmas operators šo noteikumu 56. punktā paredzēto kompensāciju nosaka, reizinot aprēķināto izlietotās dabasgāzes daudzumu ar tarifu divkāršā apmērā.”

Noteikumu Nr. 1048 87. punkts:

“Sistēmas operators aprēķina šo noteikumu 56. punktā minētā pārkāpuma rezultātā izlietotās dabasgāzes daudzumu mājsaimniecības lietotājam saskaņā ar sistēmas operatora apstiprinātajā norēķinu kārtībā noteiktajām dabasgāzes diferencētajām patēriņa normām.”

Augstāka juridiskā spēka normas

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 64. pants: “Likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros.”

Satversmes 105. pants: “Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Alekseja Petrova pieteikuma. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka norma, kas regulē samaksu par dabasgāzi gadījumos, kad enerģijas lietotājs pārkāpis dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumus vai līgumu par dabasgāzes piegādi (turpmāk – pārkāpums), kā arī normas par kompensāciju, ko enerģijas lietotājs šādos gadījumos maksā sistēmas operatoram, neatbilst Satversmei.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Noteikumu Nr.1048 87. punkts neatbilst Satversmes 64. un 105. pantam, jo ar Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmo daļu tieši Ministru kabinets esot pilnvarots noteikt kārtību, kādā energoapgādes komersants nosaka pārkāpuma gadījumā patērētās dabasgāzes daudzumu. Ar minēto noteikumu normu Ministru kabinets pēc būtības esot pārdeleģējis šo uzdevumu sistēmas operatoram.

Tādējādi Ministru kabinets esot pārkāpis tam likumā noteiktā pilnvarojuma robežas. Turklāt šim pamattiesību ierobežojumam neesot leģitīma mērķa, kā arī tas neesot samērīgs.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmajā daļā, ciktāl tā nosaka enerģijas lietotāja pienākumu pārkāpuma gadījumā maksāt sistēmas operatoram kompensāciju, kā arī Noteikumu Nr. 1048 56. un 58. punktā, kas noteic šo kompensāciju un tās apmēru, esot noteikts sods par enerģijas lietotāja pieļautu pārkāpumu, taču šim sodam neesot leģitīma mērķa. Turklāt arī šajās normās noteiktais pamattiesību ierobežojums neesot samērīgs.

Tiesas process

Satversmes tiesa ir uzaicinājusi Saeimu un Ministru kabinetu līdz 2019. gada 14. augustam iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstus ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lietas sagatavošanas termiņš ir 2019. gada 14. novembris. Par lietas izskatīšanas procesa veidu un datumu tiesa lemj pēc lietas sagatavošanas.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas priekšsēdētājas palīdze
Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv
67830749, 26200580